

ODGOJNO-OBRAZOVNA INTEGRACIJA DJECE KOJA IMAJU OŠTEĆEN SLUH

Amra IMŠIRAGIĆ

*Život je čovjeku onakav kakvim ga oblikuju
njegove misli.*

M. Aurelije

UVOD

U posljednjih četrdeset godina ovog vijeka, odgoj i obrazovanje djece i omladine sa posebnim potrebama, naročito na Zapadu doživljava preobražaj.

Osnovna karakteristika ovog preobražaja je da sistem odgoja i obrazovanja djece ometene u psiho-fizičkom razvoju postaje fleksibilniji smanjivanje jaza između specijalnog i redovnog sistema obrazovanja, s tendencijom da on u svim segmentima, gdje je to god objektivno moguće, preraste u jedinstven sistem odgoja i obrazovanja namijenjen cjelokupnoj populaciji. Odnedavno se u našoj zemlji uvodi pojam integracije na području odgoja, obrazovanja i rehabilitacije djece i omladine sa smetnjama. Na prostoru bivše Jugoslavije ideja integracije prisutna je od 70-ih godina prošloga vijeka.

Naučnici koji su istraživali mogućnost osoba sa posebnim potrebama i razvijali najhumanije

modele prepoznali su vrijednosti integracije osoba sa posebnim potrebama. Oni su zagovarali ideju integracije kao najispravniji put osposobljavanja osoba s posebnim potrebama da žive dostojanstvenim životom u zajednici ravnopravnih građana.

Ideja integracije dobila je veliki broj zagovornika među osobama s posebnim potrebama u obrazovnim centrima širom bivše Jugoslavije. Rat u pojedinim dijelovima bivše Jugoslavije (Bosna i Hercegovina, Hrvatska) onemogućio je ili znatno usporio proces prihvatanja ideje integriranog obrazovanja osoba s posebnim potrebama. Dolazak međunarodnih organizacija doprinio je ponovnom aktueliziranju rasprava o konceptima rješavanju pitanja invalidnosti.

Promjene u odgojno-obrazovnom sistemu djece s posebnim potrebama u skladu su sa učestalim društvenim opredjeljenjima i pokušajima da se osobe s posebnim potrebama integriraju u redovan sistem odgoja i obrazovanja.

Integriranje u BiH oficijelno nije u toku i odvijalo se samo u sporadičnim slučajevima, ali se vrše intezivne pripreme za uvođenje u

redovan odgojno-obrazovni proces, tako da se očekuju značajne promjene u dijelu školskog podsistema koji se odnosi na odgoj i obrazovanje osoba s posebnim potrebama.

1.0. Mogućnosti odgojno-obrazovne integracije djece oštećenog sluha u Bosni i Hercegovini

Danas su sve izraženija mišljenja raznih stručnjaka (pedagoga, psihologa, defektologa, socijalnih radnika...) o značaju integracije djece sa posebnim potrebama u redovan sistem obrazovanja. Ta shvatanja su u vezi s tranzicijama u bosanskohercegovačkom društvu, s promjenama koja su nastale na području defektologije kao znanosti, ali i s promjenama odgojno-obrazovnog sistema u Bosni i Hercegovini. Kurtagić (1998.) navodi važnost zaštitnih organizacija u Bosni i Hercegovini, njihovu značajnu ulogu u sistemu funkcionalne zaštite, profesionalne rehabilitacije, zapošljavanja i socijalne integracije invalidnih lica i omladine sa smetnjama u razvoju. Takvo obrazovanje, odgoj, profesionalno osposobljavanje i socijalna integracija ne bi bili sami sebi cilj. Značajne promjene u odgojno-obrazovnom sistemu, pa i integracija djece sa posebnim potrebama prate tranzicione procese našeg društva. Integracija djece s oštećenim sluhom ne može se provoditi po svaku cijenu. Da bi integracija bila uspješna i dala adekvatne rezultate, a to je socijalna integracija, moramo imati na umu činjenicu da sva djeca oštećenog sluha ne mogu biti integrirana u redovne škole. Pažljivo moramo proučiti prednosti i nedostatke svakog djeteta oštećenog sluha, a u ovom radu istaći ćemo neke najznačajnije:

- stepen oštećenja sluha,
- razvoj govora,
- intelektualne sposobnosti,
- psihičke osobine djeteta,
- primjerenost nastavnih sadržaja mogućnostima djeteta,
- osiguravanje odgovarajućih nastavnih sredstava, didaktičkih pomagala, elektroakustičkih aparata,
- uključivanje adekvatnog nastavnog kadra za djecu oštećenog sluha – surdioaudiologe,
- obuhvaćenost djeteta ranim tretmanom.

Rani tretman obuhvata mnogobrojne zadatke koji se izražavaju maksimalnim korištenjem bioloških mogućnosti kako bi se kompenziralo ono što je izgubljeno, oštećeno i poremećeno. »Zadaci koji se postavljaju pred ranim tretmanom su: socijalizacija djeteta, razvoj govora, savladavanje govorne artikulacije, razvoj jezičke misli i mišljenja u cjelini, harmoničan psihički razvoj djeteta, upotreba kompenzacionih i natkompezacionih mehanizama u terapijskom radu, kao i priprema za redovno, odnosno specijalno školovanje» (Kurtagić. 1998).

Uspjeh integracije djeteta zavisi od saradnje roditelja i nastavnika. Roditelji su odlučujuće osobe u razvoju djeteta. Uspostavljanje dobre saradnje između roditelja i nastavnika rezultirat će uspješnom integracijom, a kasnije i uspješnom socijalizacijom djeteta oštećenog sluha.

Za radu sa djecom sa oštećenim sluhom zaduženi su nastavnici koji su nosioci obrazovanja i odgoja ove djece. Značajno je istaći da je neophoda saradnja nastavnika redovne škole sa defektolozima surdoaudiolozima, koji su specijalizirani za obrazovanje, odgoj i rehabilitaciju djece oštećenog sluha.

Smatrajući važnost ovog problema, istraživali smo stavove roditelja čija djeca nemaju oštećen sluh i roditelje djece s oštećenim sluhom prema odgojno-obrazovnoj integraciji kako bismo utvrdili stavove roditelja prema uključivanju djece s posebnim potrebama u redovan sistem obrazovanja.

Cilj ovog istraživanja je da se evaluiira uspješnost odgojno-obrazovne integracije djece s oštećenim sluhom u redovne osnovne škole.

Hipoteza H_1 : Postoje značajne razlike prema odgojno-obrazovnoj integraciji između stavova roditelja čija djeca imaju oštećen sluh i roditelja čija djeca nemaju oštećen sluh.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika su činili 56 roditelja Centra za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju slušanja i govora u Tuzli i 56 roditelja redovne osnovne škole «Tušanj».

NAZIV ŠKOLE	Broj roditelja
Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju slušanja i govora	56

NAZIV ŠKOLE	Broj roditelja
Osnovna škola »Tušanj«	56

METODE I SREDSTVA PRIKUPLJANJA PODATAKA

Za ispitivanje stavova roditelja čija su djeca sa i bez oštećenja sluha prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika sa oštećenjem sluha korišten je anketni list za nastavnike, defektologe i roditelje konstruiran u okviru projekta »Efekti odgojno-obrazovne integracije djece s oštećenim sluhom« Sveučilišta u Zagrebu.

Anketni upitnik je Likertovog tipa što znači da za svaku tvrdnju postoji skala od 5 predloženih odgovora:

- nikako se ne slažem,
- uglavnom se ne slažem,
- ne mogu se odlučiti,
- potpuno se slažem,
- uglavnom se slažem.

Rezultati istraživanja prezentirani su uz upotrebu osnovnih statističkih operacija – postotaka odgovora ispitanika. Tvrdnje su prikazane u tablicima i putem grafikona.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati ovog istraživanja trebali bi dati orijentacionu sliku o tome kakvo mišljenje o uključivanju djece oštećenog sluha imaju roditelji čija djeca nemaju oštećenje sluha. Odgovori ispitanih roditelja prikazani su u tabelama 3 i 4 u obliku postotaka.

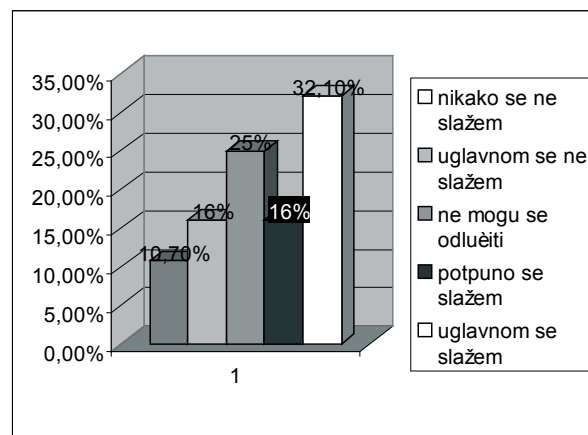
Odgovori A i B («nikako se ne slažem» i «uglavnom se ne slažem») negativni su kad je u

pitanju odgojno-obrazovna integracija učenika sa oštećenjem sluha. Odgovor C («ne mogu se odlučiti») predstavljaju neopredijeljeno mišljenje o pitanju odgojno-obrazovne integracije ovih učenika. Odgovori D i E («uglavnom se slažem» i «potpuno se slažem») pozitivni su za odgojno-obrazovne integracije učenika sa oštećenjem sluha.

Tabela.3. Distribucija odgovora roditelja čija djeca nemaju oštećen sluh

Odgovori ispitanika	Broj	%
Nikako se ne slažem	6	10,7%
Uglavnom se slažem	9	16%
Ne mogu se odlučiti	14	25%
Potpuno se slažem	9	16%
Uglavnom se slažem	18	32,1%
Ukupno	56	100%

Grafikon 1.: Stavovi prema odgojno-obrazovnoj integraciji roditelja čija djeca nemaju oštećen sluh

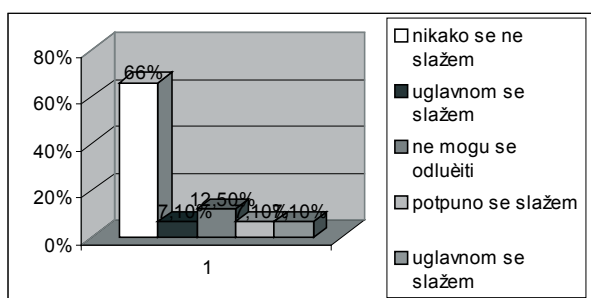

Tablica.4. Distribucija odgovora roditelja čija djeca imaju oštećen sluh

Odgovori ispitanika	Broj	%
Nikako se ne slažem	37	66%
Uglavnom se slažem	4	7,1%
Ne mogu se odlučiti	7	12,5%
Potpuno se slažem	4	7,1%
Uglavnom se slažem	4	7,1%
Ukupno	56	100%

Grafikon 2.:

Stavovi prema odgojno-obrazovnoj integraciji roditelja čija djeca imaju oštećen sluh

Analizirajući rezultate istraživanja u tabelama 3 i 4, možemo uočiti da najveći broj roditelja čija djeca imaju oštećen sluh izražavaju negativne stavove prema odgojno-obrazovnoj integraciji djece s oštećenim sluhom.

Iznenaduje rezultat istraživanja da su roditelji djece s oštećenim sluhom izrazili svoje mišljenje o integraciji svoje djece kroz nepovoljne stavove za uključivanje djece s oštećenim sluhom u redovne škole. Njih 37 ili 66% izjasnilo se negativno o integraciji djece s oštećenim sluhom u redovne škole.

Rezultati istraživanja stavova roditelja čija djeca nemaju oštećenje sluha pokazuju da najveći broj roditelja ima pozitivne stavove o integraciji, odnosno o uključivanju ove djece u redovne škole. Nepovoljni stavovi roditelja čija djeca imaju oštećeni sluh rezultat su predrasuda, zatim toga što ih nisu dovoljne informirali nastavnici defektolozi. Zato nas ne iznenađuju ovakvi rezultati o nedovoljnoj pripremljenosti ne samo roditelja, nego nastavnika (redovne škole) i učenika za ovako kompleksan proces.

DISKUSIJA

Kad govorimo o odgojno-obrazovnoj integraciji učenika s oštećenim sluhom u redovan sistem odgoja i obrazovanja, moramo imati na umu činjenicu da roditelji predstavljaju bitan faktor uspješne integracije ove djece u redovne škole. Interesirali su nas stavovi roditelja djece bez oštećenja sluha i sa oštećenjem sluha kao jednim od važnih činilaca odgojno-obrazovne integracije. Na temelju dobijenih rezultata, hipotezu H_1 možemo prihvatiti. Ovaj rezultat

istraživanja može biti posljedica straha roditelja čija djeca imaju oštećen sluh zato kako će se njihova djeca snaći u redovnoj školi te posljedica nedovoljne informiranosti ili posljedica predrasuda u vezi sa integracijom djece s oštećenim sluhom. Roditelji djece s oštećenim sluhom nisu pripremljeni da se suoče sa svim teškoćama koji takav proces donosi njihovoj djeci, ali i sa njima samima.

Sve navedeno ukazuje na potrebu mijenjanja negativnih stavova roditelja kao jednog od važnih činilaca uspješnosti odgojno-obrazovne integracije djece s oštećenim sluhom u redovan sistem odgoja i obrazovanja.

ZAKLJUČCI

Na osnovu dobijenih rezultata možemo zaključiti:

- Razlikuju su stavovi roditelja učenika sa oštećenim sluhom i bez oštećenoga sluha prema odgojno-obrazovnoj integraciji učenika s oštećenjem,
- Stavovi roditelja čija djeca nemaju oštećen sluh prema odgojno-obrazovnoj integraciji pozitivni su u odnosu na stavove roditelja učenika sa oštećenim sluhom,
- S obzirom da stavovi roditelja djece s oštećenim sluhom imaju negativne stavove o uključivanju djece s oštećenim sluhom u redovan sistem odgoja i obrazovanja, treba raditi na informiranosti i razbijanju predrasuda u vezi sa odgojno-obrazovnom integracijom njihove djece,
- Defektolozi surdoaudiolozi trebali bi raditi na otklanjanju predrasuda o osobama oštećenog sluha, vršiti postupnije profesionalno informiranje i osigurati pretpostavki odgojno-obrazovne integracije.

LITERATURA

1. Zovko, G. (1983): *Neke objektivne pretpostavke odgojno-obrazovne integracije djece sa smetnjama u razvoju, u: Ispitivanje objektivnih i subjektivnih pretpostavki za uključivanje djece s razvojnim smetnjama u redovne škole Zagrebačke regije*, Fakultet za defektologiju;
2. Kurtagić, I. (1998): *Funkcionalna rehabilitacija slušanja i govora*, Šahinpašić, Sarajevo

Summary

INTEGRATION OF CHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENTS
INTO EDUCATIONAL PROCESS

Amra Imsiragic

The last forty years of this century have witnessed a transformation in the area of education of children with special needs in the West. The main characteristic of this transformation is that the system of education for those children has become more flexible through eliminating many differences between special and regular educational systems. The tendency is that the special system becomes, wherever objectively possible, unique with the regular educational system. These changes are in agreement with the widespread societal efforts to try and integrate individuals with special needs into regular educational system.

This integration in B-H is not yet officially adopted and has occurred only sporadically, but intensive preparation is underway to introduce unique educational system for all children, so that we can expect important changes in the educational subsystem for children with special needs.

موجز

الاندماج التربوي- التعليمي للأطفال المصابين
بخلل (ضعف) سمعي.

عمرة امشراغييتش

في السنين الأربعين الماضية من هذا القرن تربية وتعليم الأطفال والشباب ذوي الاحتياجات الخاصة، وخاصة في الغرب يشهد تحولا. الميزة الأساسية لهذا التحول هي بأن نظام تربية وتعليم الأطفال المعوقين (المعطلين) في النمو العقلي- الجسدي اكثر مرونة تصغير الهوة ما بين النظام الخاص والمعتاد للتعليم. مع ميل بأنه في كل المجالات حيث أمكن ذلك فعليا، أن يتحول الي نظام موحد للتربية والتعليم الموجه لكل السكان. التغييرات في النظام التربوي – التعليمي للأطفال ذوي احتياجات خاصة هي وفقا للانتماءات الاجتماعية المتكررة والمحاولات بأن الأشخاص ذوي الاحتياجات الخاصة ينضموا الي النظام المعتاد للتربية والتعليم.

الاندماج في البوسنة والهرسك ليس في طور البحث عنه رسميا، كان فقط في ضمن الحالات النادرة، ولكن هناك استعدادات كثيفة لادخاله في التطور التربوي- التعليمي، وبذلك من المتوقع أن تكون هناك تغييرات مهمة في قسم نظام مدرسي متعلق بتربية وتعليم الاشخاص ذوي الاحتياجات الخاصة.